Läkemedelsnytt - Ett nyhetsbrev från Läkemedelscentrum

Nr 9 november 2026

Digitala föreläsningar

Våra föreläsningar äger rum på torsdagar kl. 08.15.
Om du redan nu har en fråga till kommande föreläsning, skicka in den i förväg på telefonnummer 070-903 204 1500 eller skanna QR-koden.

Tidigare föreläsningar och program för kommande finns på Samverkanswebben.

Missade du föreläsningen?
Kortare behandlingstider för febril UVI - 25 minuter
Maria Remén, infektionsläkare, stramaordförande
Infektions- och lungkliniken Region Sörmland
Obesitas och läkemedelsbehandling - 60 minuter
Karin Mossberg, docent och specialistläkare i allmänmedicin, ledamot i NAG Obesitas, Västra Götalandsregionen och Göteborgs universitet
Diabetes ketoacidos i primärvården - 20 minuter
Peter Gillberg, endokrinolog, medicinkliniken, Mälarsjukhuset, Region Sörmland

Kommande föreläsningar:
26/11 - Vaccination mot, diagnostik och behandling av influensa och covid - 20 minuter
Göran Stenlund, överläkare, Infektions- och lungkliniken, MLA Vaccinationsenheten, Region Sörmland
Registrera dig här till föreläsningen

10/12 - Hypotyreos - finns det en väg till en bättre behandling? - 45 minuter
Helena Filipsson Nyström, professor, endokrinolog, Göteborgs Universitet och Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Västra Götalandsregionen
Registrera dig här till föreläsningen

Datum och föreläsare kan komma att förändras, senaste information finns på Samverkanswebben. Vi tar tacksamt emot önskemål om innehåll i kommande föreläsningar. Har du en kollega som vill få inbjudan till föreläsningarna, vidarebefordra nyhetsbrevet, anmälan till egen inbjudan till föreläsningar.

Lär dig mer i podden Läkekraft

- Nya avsnitt ute nu:
  - Höstvaccinationer för äldre och andra riskgrupper
- Podden riktar sig till allmänheten

- Ger information om vanliga sjukdomar, tillstånd och läkemedel
- Vårdpersonal kan hänvisa hit för den patient som vill få mer kunskap

Vi finns där poddar finns, sök på Läkekraft!

Här kan du lyssna på Läkekraft direkt på webben

Mellansvenskt läkemedelsforum 10–11 februari i Västerås

Mellansvenskt läkemedelsforum arrangeras av läkemedelskommittéerna i Sjukvårdsregion Mellansverige. Det är gemensamma utbildningsdagar med korta föredrag som utifrån aktuell evidensbaserad kunskap besvarar kritiska frågor av praktiskt värde för vården. Föreläsarna belyser och diskuterar hur och när läkemedel kan användas på ett rationellt sätt. Målet är bättre beslutsunderlag vid förskrivning.
Datum: 10–11 februari i Västerås
Målgrupp: Alla läkare, oavsett specialitet i Sjukvårdsregion Mellansverige
Mer information, program och anmälan

Kloka listan forum 2027 - delta digitalt

Region Sörmland använder Kloka listan som officiell reklista. Kloka listan är framtagen av
Region Stockholms läkemedelskommitté.

Den 20 januari föreläser flera av Region Stockholms främsta experter om läkemedels-behandling och nyheter i Kloka listan 2027. Det finns möjlighet för Region Sörmland att
delta digitalt, anmäl via länken: Aktuell fortbildning - Janusinfo.se

Läkemedelsmallar för sjuksköterskor med förskrivningsrätt

Läkemedelsmallar för sjuksköterskor med förskrivningsrätt finns nu i Cosmic. Mallarna omfattar flera vanliga indikationer för både barn och vuxna och har tagits fram för att ge ett enhetligt stöd vid förskrivning. Samtliga mallnamn börjar med SSK. Sök på SSK för att visa samtliga mallar, eller kombinera SSK med önskat läkemedelsnamn för att begränsa
sökningen.

Checklista Läkemedelsgenomgång – ett stöd i arbetet med läkemedelsgenomgångar

Syftet med läkemedelsgenomgångar är att säkerställa att läkemedelsbehandlingen är säker och ändamålsenlig samt att minska risken för läkemedelsrelaterade problem, såsom olämpliga läkemedel, fel dosering, biverkningar, interaktioner och hanteringssvårigheter. Checklistan är ett stöd både för enkla och fördjupade läkemedelsgenomgångar. Den bygger på Social-styrelsens föreskrift HSLF-FS 2017:37 och finns att läsa på regionens samverkanswebb. Checklistan är senast reviderad juni 2026. Önskas fysiska exemplar går det bra att beställa via lakemedelscentrum@regionsormland

Knapphändig evidens för hostmediciner

Efterfrågan är stor på symtomlindring vid hosta i samband med luftvägsinfektioner, men evidens för effekt av tillgängliga läkemedel är bristfällig. I stort sett saknas fortfarande evidens som stöder nyttan av hostmediciner vid hosta i samband med luftvägsinfektion. De studier som finns är få, och visar i vissa fall motstridiga resultat. I en del fall är evidensbasen varken bättre eller sämre än för gamla huskurer.
Knapphändig evidens för hostmediciner - Janusinfo.se

Koksaltsprej påverkade symtom vid övre luftvägsinfektion

Nässprej med koksaltlösning kan göra att en förkylning eller annan luftvägsinfektion blir kortare och lindrigare. Det är resultatet av en stor brittisk studie med nästan 14 000 personer där man jämförde koksaltsprej med vanlig vård och viss annan behandling.
Koksaltsprej påverkade symtom vid övre luftvägsinfektion - Janusinfo.se

Läkemedelsbehandling vid insomni hos äldre

Melatonin är ett lämpligt förstahandsval när läkemedelsbehandling av sömnstörning hos äldre bedöms nödvändig och kan minska behovet av z-läkemedel (zopiklon och zolpidem).
Z-läkemedel är förknippade med ökad risk för bland annat fall och kognitiva biverkningar. Läkemedelsbehandling vid insomni hos äldre - Janusinfo.se

Se även vår tidigare föreläsning om Sömn och läkemedel med Sven Svedmyr, specialistläkare på Sömnenheten, Sahlgrenska Universitetssjukhuset, Västra Götalandsregionen.

Rättelse angående kaliuminteraktioner i Janusmed interaktioner

Kaliuminteraktioner kommer **inte** tas bort från kunskapsstödet Janusmed interaktioner i oktober som tidigare meddelats. I stället pausas arbetet för ytterligare utvärdering. Om beslut fattas om att gå vidare med borttagningen genomförs den tidigast senare under vintern eller våren 2027. Information om detta publiceras i så fall i god tid innan förändringen träder i kraft.
Janusmedinteraktioner - Janusinfo.se

Klinisk apotekare – ett stöd i vården

Kontaktvägar klinisk apotekare

- Telefon (Apotekarkonsult): 016-10 57 83
  (alla vardagar mellan
  kl. 08-15.30)
- Sök klinisk apotekare via växeln
- E-post: kliniskfarmaci@regionsormland.se
- Cosmic:
  - Funktionsbrevlåda Messenger:
    Läkemedelscentrum
  - Remiss: Läkemedelscentrum

Exempel på frågor med svar inkomna till konsultapotekaren**:**

Fråga: Frågan gäller dospatient. Blir det skillnad i kostnad om helförpackning förskrivs
direkt i Cosmic istället för i Pascal?
Svar: Nej, ingen kostnadsskillnad. Tänk dock på att om läkemedlet ska läggas i dosrulle
måste förskrivningen ske via Pascal för att kunna göra det valet.

Fråga: Fråga: Vid långtidsanvändning kan protonpumpshämmare försämra absorptionen av levotyroxin. Kan byte av protonpumpshämmare från omeprazol till pantoprazol vara till
fördel vid samtidig behandling med Levaxin?
Svar: Nej. Ett byte från omeprazol till pantoprazol förväntas inte förbättra absorptionen av
levotyroxin. Interaktionen beror på protonpumpshämmarnas syrahämmande effekt, vilket höjer pH i magsäcken och kan minska absorptionen av levotyroxin. Effekten är därför en klasseffekt och inte kopplad till en specifik protonpumpshämmare. Om en protonpumpshämmare sätts in till en patient som sedan tidigare är välinställd på Levaxin och behandlingen bedöms bli långvarig, rekommenderas sedvanlig uppföljning med
TSH-kontroll efter en tids behandling. Vid behov kan dosen av levotyroxin behöva justeras
utifrån behandlingssvar och laboratorievärden.

Biologiska läkemedel vid kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL)

Akuta försämringsepisoder (exacerbationer) vid kroniskt obstruktiv lungsjukdom (KOL) utgör en betydande hälsoutmaning som bidrar till omfattande sjuklighet och dödlighet, frekventa sjukhusinläggningar och höga sjukvårdskostnader. När en KOL-patient drabbas av en exacerbation är målet att **snabbt häva exacerbationen, återställa patientens tidigare funktionsnivå och det övergripande behandlingsmålet att förebygga nya exacerbationer**. Det sistnämnda kan uppnås genom optimering av inhalationsbehandlingen till trippelterapi. Om exacerbationer återkommer trots trippelbehandling kan behandling med biologiska läkemedel vara aktuell.

Nu finns möjligheten att även erbjuda riktad biologisk behandling till en definierad patientgrupp:

- under de senaste 12 månaderna haft minst två måttligt svåra exacerbationer eller en svår sjukhuskrävande exacerbation
- redan behandlas med trippelbehandling, det vill säga kombinationen inhalationskortikosteroid (ICS), långverkande beta2-agonist (LABA) och långverkande muskarinantagonist (LAMA), **och**
- har blodeosinofiler ≥ 0,30 x 109/l i stabil sjukdomsfas.

Blodeosinofiler är en känd biomarkör för ökad risk för exacerbationer hos KOL-patienter. Två biologiska läkemedel, dupilumab (Dupixent) och mepolizumab (Nucala) är nu godkända och ingår nu i läkemedelsförmånen begränsad subvention vid okontrollerad KOL med förhöjda blodeosinofiler. En tredje substans, tozorakimab har visat lovande resultat med exacerbationsförebyggande effekt oberoende av blodeosinofilnivån men är ännu inte godkänd.

Innan man från primärvården överväger remiss till lungmottagningen för biologisk behandling ska följande ses över:

1. **Läkemedelsföljsamhet och inhalationstektik**. Följsamhet bör vara minst 80 %, och patienten ska kunna hantera sin inhalator korrekt och ha god inhalationsteknik.
2. **Vaccinationer**. Patientens vaccinationsstatus ska ses över, inklusive pneumokockvaccination och årlig influensavaccination.
3. **Strukturerad KOL-rehabilitering**, även kallad lungrehabilitering, i åtta veckor minskar risken för exacerbationer och sjukhusinläggning samt kan minska dödligheten. Behandlingen kan med fördel erbjudas i primärvården.

Nyligen publicerade retrospektiva observationsstudier studier visar att förekomsten av patienter som potentiellt kan vara aktuella för biologisk behandling (eosinofil KOL, står på trippelbehandling och haft minst två medelsvåra eller en svår exacerbation senaste 12 månaderna) är få (ca 7–8%). En möjlig förklaring till den låga procentsatsen kan vara att vi inte så ofta kontrollerar blodeosinofiler. Eosinofiler (b-diff) bör övervägas vid diagnos av KOL, ska kontrolleras vid svårbehandlade symtom och vid uppföljning efter exacerbation (i stabil fas efter 4–6 veckor) för att fånga upp de patienter som har indikation för inhalationssteroider (ICS).

Restnoterade läkemedel

För information om läkemedelstillgänglighet (restnoterade läkemedel och avregistrerade läkemedel) se Region Sörmlands webbsida som uppdateras kontinuerligt utifrån våra lokala läkemedelsrekommendationer.

Regionlicenser för läkemedel

Beviljade licenspreparat finns på nedan länk för både recept- och rekvisitionsläkemedel. Vid receptförskrivning av licensalternativ anges "använd regionlicens för Region Sörmland" i doseringstexten och bifoga referensnumret från tabellen. Beviljade regionlicenser för läkemedel.

Läkemedelsverket kan utfärda särskilda tillstånd att expediera recept när generell licens finns. Aktuella beslut finns att läsa här.

Cosmic: Att tänka på när det gäller läkemedel

Här hittar du information och tips om Cosmic gällande läkemedel:
Rutiner och användarinstruktioner för Läkemedel - Insidan
Felanmäl och fråga om Cosmic- Insidan Självbetjäningsportalen
Rutiner och användarinstruktioner - Insidan
Att använda läkemedelsmallar
Instruktioner till slutanvändare av Cosmic med anledning av ”Ordination kan inte sättas ut om både en paus och återaktivering är planerad” (FSN_vig-719)
Cosmic – Läkemedel: Förskrivning, vanliga fel till apotek - Självbetjäningsportalen

RÄTTNINGAR I DEN NYA VERSIONEN AV COSMIC SOM KOMMER VECKA 47 2026
OCH GÄLLER LÄKEMEDEL

- I fliken ordinationshistorik ändrar en kolumn namn från **Förskrivare till Ordinatör.**
- Nu kan Läkare skicka en förskrivning med **12 månaders giltighetstid** även om den är skapad av **läkarstudent** på ett tidigare datum. Tidigare work-around, (ändra giltighet till 11 månader) behöver alltså inte längre användas.
- DOS-symbol med **”tekniskt fel”-ikon** kommer inte längre att visas för icke behöriga användare till DOS.
- Dialogrutan vid **avslutad förskrivning i NLL** har visats för kort tid för att den ska vara läsbar. Meddelandet kommer **nu att visas längre tid**.

NYA FUNKTIONER I NÄSTA VERSION AV COSMIC SOM PLANERAS GÅ I PRODUKTION VECKA 47 2026
Funktionen Nytt meddelande borttagen från Historisk lista - Fönstret Läkemedel
Möjligheten att öppna fönstret **Nytt meddelande** från dialogfönstret **Historisk lista** har tagits bort.

Uppdateringar vid utsättning av läkemedelsbehandling
När en läkemedelsbehandling med en framtida paus och återstart sätts ut, makuleras nu både paus och återstarten automatiskt före utsättningen genomförs, tidigare behövde dessa moment hanteras manuellt.

I dialogfönstret**Sätt ut läkemedelsbehandling <…>**, visas ett nytt varningsmeddelande ”Det finns en planerad paus och återstart som kommer att makuleras när behandlingen sätts ut ” när det finns en aktiv framtida paus och återstart för en behandling. visas området **Behandlingens pausinformation** med den nya rubriken **Makulera återstart**. I fliken **Läkemedelslista**, i dialogfönstret **Ordinationsinformation för <…>**, som nås via högerklick på läkemedelsbehandling och menyalternativ **Visa ordinationsinformation**, visas området **Behandlingens pausinformation** med den nya rubriken **Makulera återstart**.

Ny information i förskrivningssektionen - Fönstret Osignerat och Ovidimerat
När en förskrivning skapas så visas nu förskrivarens uppgifter samt vem som utfört den första signeringen ovanför förskrivningsinformationen i fönstret **Osignerat och Ovidimerat**. Det visas även information om vem som sparat förskrivningen. Denna förändring har införts för att tydliggöra vem som är förskrivare (ansvarig läkare) och vem som har skapat förskrivningen (ex student).
Exempel: Det har varit problem när en användare har behörighet "Student signering". Läkare A har gjort en förskrivning. Läkare B ber en student att förnya förskrivningen, detta hamnar då som en osignerad post i osignerat/ovidimerat hos vald läkare (läkare B). Det har tidigare saknats information om vem som gjort den första signeringen, nu står studentens namn under rubrik **Första signering**.
Ikoner i Cosmic

FÖRÄNDRINGAR I KODVERKET FÖR BEHANDLINGSORSAKER NÄR DU GÖR FÖRSKRIVNINGAR/RECEPT
(OBS att detta är en förändring i Inera och EHM som påverkar alla journalsystem) Kommer att gälla från 10 november 2026.

Om du använt dig av vissa behandlingsorsaker på tidigare förskrivning och försöker förnya denna förskrivning måste du byta behandlingsorsak till antingen den nya behandlingsorsaken eller välja fritext. Skillnaden med att använda de färdiga valbara behandlingsorsakerna mot fritext är att fritext inte ingår i statistik.

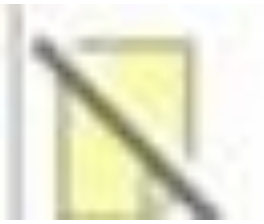
Tidigare begrepp - *Nytt begrepp*
Cytokinfrisättningssyndrom
- *Cytokinfrisättningssyndrom orsakat av immunterapi med chimär T-cellsantigenreceptor*
Eklampsianfall - *Akut symtomatiskt epileptiskt anfall på grund av eklampsi*
Akut vänsterhjärtsvikt - *Akut vänsterkammarsvikt*
Bensår - *Hudsår på nedre extremite*t Senil hjärtamyloidos - *Hjärtamyloidos*
Tillsyn av kateter - *Åtgärd med kanyl eller kateter*

COSMIC LÄKEMEDEL AVSLUTA OCH MAKULERA
Nedan beskrivs hur du avslutar eller makulerar e-förskrivningar i Cosmic och Nationella läkemedelslistan (NLL).

Avsluta = förskrivning avslutas. Kvarvarande uttag på apotek *försvinner*.
Sätt ut = ordination/förskrivning sätts enbart ut i Cosmic. Kvarvarande uttag *kan fortsätta göras* på apotek *om* inte Avsluta väljs i dialogruta *Avsluta förskrivning* som visas.
Ta bort = osignerade ordinationer/förskrivningar tas bort utan spår. Ingen koppling till apotek. (*Återfinns inte under Avslutade läkemedelsbehandlingar.*)
Makulera = makulerar förskrivningar/ordinationer som saknar administreringstillfällen, expedierade uttag m.m.

Avsluta och makulera förskrivning i Cosmic
I Cosmic har en e-förskrivning valen **Avsluta förskrivning** och **Makulera förskrivning**. Båda åtgärderna medför att status på förskrivningen ändras i NLL samt att patienten inte
längre kan hämta ut läkemedel på apotek men har följande skillnader:

Avsluta förskrivning:
Används när patienten ska sluta ta läkemedlet av medicinska skäl, när förskrivningen ska ersättas av en ny (till exempel vid doseringsändring) eller när uttag redan har gjorts på en felaktigt utfärdad förskrivning.
En förskrivning som avslutats i Cosmic RJL visas med följande ikon. Ikonen visas även när förskrivningens giltighetstid har passerat (dvs. den giltighetstid som angavs när förskrivningen skickades från Cosmic RJL).

Makulera förskrivning: Går endast att använda om patienten inte gjort några uttag på förskrivningen. Används när förskrivningen är felaktigt utfärdad (till exempel fel patient eller med felaktiga uppgifter). En makulerad förskrivning visas med följande ikon. Ikonen visas bara i **Förskrivningsöversikt** (vid valet **Visa makulerade förskrivningar**) och i **Visa förskrivningsinformation**.

En förskrivare har rätt att avsluta och makulera förskrivningar för de läkemedel som han/hon har rätt att förskriva, oavsett vem som ursprungligen skapade förskrivningen. Avsluta/makulera förskrivning bör användas vid:

- förskrivning som skickats på fel patient
- felaktigt skapad/skickad förskrivning
- utsättning av läkemedel
- ordinationsändring som kräver ny förskrivning
- läkemedelsavstämning

Avsluta och Makulera läkemedelsförskrivning
Cosmic - Läkemedel: Avsluta, Sätt ut, Makulera förskrivning / ordination - Självbetjäningsportalen

Avsluta eller Makulera förskrivning i NLL (förskrivning som inte är gjord i Cosmic)
Avsluta förskrivning, att tänka på:

- Vid Avsluta förskrivning avslutas förskrivningen omedelbart, vilket innebär att patienten inte kan hämta ut läkemedlet på apoteket.
- Patienten kan se avslutade förskrivningar i Läkemedelskollen eller i apotekens e-handel.

Makulera förskrivning, att tänka på:

- Funktionen Makulera förskrivning kan bara användas om patienten ännu inte hämtat ut läkemedlet på apoteket.
- Vård- och apotekspersonal som har behörigheter till NLL kan se en makulerad förskrivning men den visas inte för patienten.
- En förskrivning som blivit utskriven på pappersblankett av apoteket går inte att makulera**.**

Avsluta och Makulera förskrivning, - Utbildning för användare av Nationella Läkemedelslistan

NurseView
Vad är NurseView (NV)?
NV är en ordinationslista som har uppgifter som max är 10 min gamla. Den innehåller
ordinationsinformation 24 h bakåt och 48 h framåt.
När ska NurseView användas?
NV ska användas när Cosmic har driftstopp och ordinationsinfo behövs.
Vilka datorer har NurseView?
Utvalda datorer på slutenvårdsenheter och ett fåtal öppenvårdsenheter. Minibackuper. I Krishanteringspärmen för varje enhet finns en lista med vilka datorer som har NurseView samt nödvändig inloggningsinfo. Behöver inte nätverksuppkoppling för att läsa data (däremot för att få uppdaterad data).
Var hittar jag information om NurseView?
Mer information om NV återfinns i reservrutiner, samt i den "Övergripande reservrutinen i Cosmic"
Reservrutiner Cosmic - Insidan
Övergripande reservrutinen i Cosmic
Cosmic - Läkemedel: NurseView FAQ (ofta ställda frågor) - Självbetjäningsportalen

Kunskapsdatabasen
Använd gärna **Kunskapsdatabasen** där vi lägger upp information om de svårigheter som kommer till vår kännedom vad gäller Cosmic och Läkemedelsmodulen. Direktlänk med färdiga söktermer är:
Sökresultat för ”cosmic läkemedel” - Självbetjäningsportalen

Vill man söka själv:

- Gå till Självbetjäningsportalen
- Klicka antingen på **Självbetjäningsportalen** på skrivbordet eller klicka på följande länk: Startsida - Självbetjäningsportalen

- I sökfältet skriv in: cosmic läkemedel, och tryck på ENTER
- Titta under rubriken ”**Kunskapsdatabas**” och klicka på ”*Visa alla resultat för Kunskapsdatabas*”.

Exempel på sådant som vi tagit upp i Lm-nytt och som finns i Kunskapsportalen. Kompletterande information till Säkerhetsmeddelande rörande *att registrera överkänslighet av kontrastmedel i UMS då ATC-kod inte hittas.*
Titta vidare i Kunskapsdatabasen.
Cosmic - UMS: Kontrastmedel, registrering i uppmärksamhetssignalen/-symbolen - Självbetjäningsportalen

Hur komma in i Kunskapsdatabasen
Alla Kunskapsartiklar om Cosmic läkemedel:

- Sökresultat - Självbetjäningsportalen

Direktlänk till vanliga fel vid förskrivning:

- Cosmic - Läkemedel: Förskrivning, vanliga fel till apotek - Självbetjäningsportalen

Direktlänk till vad som följer med på etiketten till patienten:

- Cosmic - Läkemedel: Apoteksetikett, vad följer med - Självbetjäningsportalen

Om man vill gå själv från Insidan:

- Gå till Självbetjäningsportalen
- Sök eller använd länk
- I sökrutan, sök efter: cosmic läkemedel
- Klicka på rubriken: Kunskapsdatabas

Ansvarig utgivare: Lars Steen,
Redaktion: Sara Hed, Kajsa Verner, Veronica Pahlberg, Lotta Jakobsson
Cosmicfrågor: Mona Malm
E-post: lakemedelscentrum@regionsormland.se